

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työntekijän eläkelain, julkisten alojen eläkelain, työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työntekijän eläkelain, julkisten alojen eläkelain, työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta (HE 130/2016 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ylimatemaatikko Mikko Kuusela, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Marko Leimio, sosiaali- ja terveysministeriö
- aktuaaripäällikkö Jaakko Aho, Eläketurvakeskus
- asiantuntija Antti Tanskanen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- työmarkkina-asioiden päällikkö Harri Hellstén, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Akava ry ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- Työeläkevakuuttajat TELA ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työntekijän eläkelakia, julkisten alojen eläkelakia, työeläkevakuutusyhtiöistä annettua lakia, yrittäjän eläkelakia, maatalousyrittäjän eläkelakia ja merimieseläkelakia. Ehdotetut muutokset liittyvät työmarkkinoiden keskusjärjestöjen tekemässä kilpailukykysojimuksessa sovitun kokonaisuuteen.

Työntekijän eläkelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työntekijän työeläkevakuutusmaksua nostetaan ja vastaavasti työnantajien työeläkevakuutusmaksua lasketaan yhteensä 1,2 prosenttiyksikköä. Työntekijän työeläkevakuutusmaksua nostettaisiin 0,2 prosenttiyksikköä vuosina 2017 ja 2018 sekä 0,4 prosenttiyksikköä vuosina 2019 ja 2020. Työntekijän työeläkevakuutusmaksun 1,2 prosenttiyksikön korotusta ei lisättäisi työttömyysvakuutusrahaston maksun perusteena oleviin työ- ja ansiotuloihin.

Valiokunnan mietintö StVM 16/2016 vp

Julkisten alojen eläkelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ehdotettua työntekijän työeläkevakuutusmaksun korotusta ei vähennettäisi sotilaiden eläkkeen perusteena olevasta työansioista.

Lisäksi työeläkevakuutusyhtiöistä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työeläkevakuutusyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenistä kolmannes valittaisiin palkansaaajia ja kuudennes työnantajia edustavien keskusjärjestöjen ehdotuksesta.

Samalla esityksessä ehdotetaan tehtäväksi muutamia teknisluonteisia tarkistuksia työeläkelakeihin.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksen mukainen työeläkevakuutusmaksun jakosuhteen muutos työnantajien ja palkansaaajien kesken on valiokunnan näkemyksen mukaan kannatettava. Ehdotettu muutos on osa työmarkkinoiden keskusjärjestöjen solmimaa kilpailukykysovimusta, jolla tavoitellaan suomalaisen työn ja yritysten kilpailukykyyn parantamista, talouskasvua sekä uusien työpaikkojen syntymistä. Työnantajien maksurasituksen vähentyminen pienentää työn yksikkökustannuksia ja madaltaa työllistämiskynnystä. Työn yksikkökustannukset laskevat esityksen johdosta noin 1,0 prosenttiyksiköllä. Kilpailukykysovimuksella arvioidaan saavutettavan yhteensä 35 000 uutta työpaikkaa. Valiokunta pitää myönteisenä, että kansantalouden tilaa ja työllisyyttä parantavaan sopimukseen on päästy yhteisymmärryksessä keskeisten työmarkkinaosapuolten kesken. Työllisyysasteen mahdollisimman korkea taso on keskeinen tekijä myös pyrittäessä turvaamaan työeläkejärjestelmän kestävyyttä.

Vuoden 2017 työeläkeuudistuksen yhteydessä työmarkkinoiden keskusjärjestöjen kesken on sovittu, että perittävä työeläkevakuutusmaksu on 24,4 prosenttia työansioista vuosina 2017—2019. Työeläkkeiden rahoituksen pitkän aikavälin kestävyys kannalta valiokunta pitääkin tärkeänä, ettei työnantajien maksun alentamisella ja vastaavalla työntekijöiden maksun nostamisella muuteta työeläkevakuutusmaksun kokonaistasoa.

Esityksen mukainen palkansaaajien maksurasituksen lisääntyminen yhteensä 1,2 prosenttiyksiköllä vuoteen 2020 mennessä merkitsee tuloverotuoton pienentymistä vuonna 2017 noin 65 miljoonalla eurolla ja vuodesta 2020 lähtien noin 407 miljoonalla eurolla, koska työeläkevakuutusmaksu vähennetään verovelvollisen ansiotulosta. Verotuksen avulla turvataan näin palkansaaajien ostovoiman säilymistä. Valiokunta huomauttaa, että työntekijöiden maksurasitusta lisää myös se, että vuoden 2016 eläkemaksun tilapäinen alennus poistuu vuonna 2017 ja tämä nostaa maksua nyt hyväksyttävien korotusten lisäksi 0,2 prosenttiyksiköä. Yritysten verotettava tulo puolestaan jonkin verran esityksen johdosta kasvaa, kun työnantajamaksut pienenevät. Yhteisöveron tuoton arvioidaan lisääntyvän ensi vuonna 25 miljoonaa euroa ja vuodesta 2020 alkaen 157 miljoonaa euroa.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että työntekijöiden ja työnantajien maksuosuuksien muutos huomioidaan myös työeläkeyhtiöiden hallinnossa siten, että eläkevakuutettujen suhteel-

Valiokunnan mietintö StVM 16/2016 vp

linen osuus sekä työeläkeyhtiöiden hallituksissa että hallintoneuvostoissa kasvaa. Maksua koskevan ratkaisun heijastuminen esitetyllä tavalla yhtiöiden hallintoon on yksimielisesti valmisteltu työmarkkinajärjestöjen kesken.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 130/2016 vp sisältyvät 1—6. lakiehdotuksen.

Helsingissä 22.9.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Anne Louhelainen ps
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Annika Saarikko kesk
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää

Valiokunnan mietintö StVM 16/2016 vp
Vastalause

VASTALAUSE

Perustelut

Valiokunnan mietinnössä hallituksen esityksen mukaisesti ehdotetaan työntekijän eläkelakia muutettavaksi muun muassa siten, että työntekijän työeläkevakuutusmaksua nostetaan ja vastaavasti työnantajien työeläkevakuutusmaksua lasketaan yhteensä 1,2 prosenttiyksikköä. Työntekijän työeläkevakuutusmaksua nostettaisiin 0,2 prosenttiyksikköä vuosina 2017 ja 2018 sekä 0,4 prosenttiyksikköä vuosina 2019 ja 2020.

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan työntekijöiden maksaman työeläkevakuutusmaksun arvioidaan vuonna 2017 kasvavan noin 160 miljoonaa euroa, vuonna 2018 noin 320 miljoonaa euroa, vuonna 2019 noin 670 miljoonaa euroa ja siirtymäajan loputtua vuonna 2020 noin 1 030 miljoonaa euroa. Työnantajien keskimääräinen työeläkevakuutusmaksu alentuisi vastaavalla määrällä. Yksityisen sektorin eläkejärjestelmien osuus edellä mainituista luvuista on noin 70 % ja julkisen sektorin eläkejärjestelmien noin 30 %.

En voi hyväksyä valiokunnan mietintöä ja siinä esitettyjä palkansaajan maksujen korotuksia seuraavin perustein:

Vasemmistoliitto ei jaa hallituksen näkemystä kilpailukyky sopimuksesta ja ajatusta työn "halpuuttamisesta" talouslaman lääkkeeksi. Lisäksi voidaan todeta, että aiemmatkaan työnantajamaksujen kevennykset, kuten työnantajien Kela-maksujen alentaminen ja sittemmin poisto, eivät ole merkittävästi luoneet uusia työpaikkoja, vaikka maksujen alennuksia on perusteltu tällä tavoitteella. Kela-maksua alennettiin 0,8 prosenttiyksikköä 1.4.2009 lähtien ja se poistettiin kokonaan 1.1.2010 alkaen.

Valtiontalouden tutkimuslaitoksen tutkimuksessa arvioitiin, että työnantajien Kela-maksun alentamisen välitön työllisyysvaikutus vuonna 2009 oli työvoimakustannusten alenemisen johdosta 0,07 prosenttia sillä oletuksella, että reaali-palkkojen sopeutuminen olisi ollut välitöntä. (VATT Tutkimukset, Vuoden 2011 energiaverouudistuksen kansantaloudelliset vaikutukset, Juha Honkatukia — Saara Tamminen, s. 24).

Kilpailukyky sopimus saatiin aikaiseksi uhkaamalla ammattiliittoja pakkolaeilla, jotka olisivat leikanneet palkkoja vielä kiky-sopimustakin enemmän. Prosessiin vaikuttivat myös epäselvät suunnitelmat "paikallisen sopimisen" edistämisestä.

Suomen vientiteollisuuden nykyiset haasteet ratkaisee Suomessa tuotettujen palveluiden ja tuotteiden korkea teknologian ja koulutuksen sekä osaamisen taso, mitä hallitus on niin ikään leikkaamassa vuoden 2017 valtion talousarvioesityksessä.

Vuoden 2016 ensimmäisessä Talousjohtajabarometrissä kukaan vastaajista ei nähnyt kilpailukyky sopimuksella olevan merkittävää vaikutusta yrityksensä kilpailukykyyn. Muun muassa Turun telakan johtaja Jan Meyer painottaa, että palkkataso ei ole ratkaiseva, vaan koko liiketoiminnan kuva, investoinnit, teknologinen kehitys ja tuotteen laatu.

Valiokunnan mietintö StVM 16/2016 vp
Vastalause

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,
että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 22.9.2016

Aino-Kaisa Pekonen vas